

Broj: 03-02.3-27-342-1/15
Istočno Sarajevo, 09.03.2016. godine

BAS UPUTSTVO
o preuzimanju međunarodnih i evropskih
standarda i drugih dokumenata koji nisu standardi

SADRŽAJ

Uvod.....	3
1. Područje primjene	3
2. Upućivanje na druge dokumente	4
3. Termini i definicije.....	4
4. Stepeni usklađenosti	8
5. Metode preuzimanja međunarodnih i evropskih standarda.....	10
6. Uključivanje i obilježavanje tehničkih odstupanja i redakcijskih izmjena u BAS standardu	14
7. Uključivanje i obilježavanje međunarodnih i evropskih amandmana i tehničkih korekcija u BAS standard	15
8. Upućivanje Na međunarodne i evropske standarde i druge normative dokumente u BAS standardu	15
9. Označavanje i datiranje BAS standarda koji su preuzeti međunarodni ili evropski standardi ..	16
10. Označavanje stepena usklađenosti	17
11. Preuzimanje drugih dokumenata međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju	19
12. Završne odredbe	19
Dodatak A (normativan) Glagolski oblici – Upotreba glagolskih oblika.....	20

Izdanje	I	II	III	IV	V	VI
Datum		2009-05-05	2016-03-09			

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH“, br. 32/02 i 102/09), člana 9. stav 2. Zakona o o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni Glasnik BiH“, broj 44/04), a u vezi sa članom 6. stav 1. tačke a) i e) Zakona o standardizaciji Bosne i Hercegovine („Službeni Glasnik BiH“, broj 19/01), direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine donosi:

BAS UPUTSTVO

o preuzimanju međunarodnih i evropskih standarda i drugih dokumenata koji nisu standardi

Uvod

Međunarodna organizacija za standardizaciju ISO (*International Organization for Standardization*), Međunarodna komisija za elektrotehniku IEC (*International Electrotechnical Commission*), Evropski komitet za standardizaciju CEN (*European Committee for Standardization*) i Evropski komitet za standardizaciju u elektrotehnici CENELEC (*European Committee for Electrotechnical Standardization*) donose standarde koji su važna osnova za uklanjanje tehničkih barijera u trgovini. Da bi standardi ostvarili ovu ulogu, državne organizacije za standarde rade na usklađivanju svojih standarda s odgovarajućim međunarodnim i evropskim standardima ili odgovarajućim metodama preuzimaju međunarodne i evropske standarde na državnom nivou.

Bitno je omogućiti korisniku standarda da odmah uoči stepen usklađenosti i eventualna tehnička odstupanja u državnom standardu u odnosu na odgovarajući preuzeti standard, bilo da se radi o korištenju samog standarda ili pregledu standarda, kataloga ili drugih medija za pretraživanje.

Stanje standardizacije u Bosni i Hercegovini, a i postojeća praksa u razvoju nacionalnih standardizacija u drugim zemljama, upućuje na potrebu preuzimanja međunarodnih i evropskih standarda u državni sistem standardizacije.

BAS U 8.5-04 za preuzimanje međunarodnih ili evropskih standarda i drugih dokumenata koji nisu standardi, treba da omogućiti pravilan pristup u ostvarivanju tog zadatka.

Ovo uputstvo urađeno je na osnovu dokumenata međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju:

- ISO/IEC Guide 21-1:2005, *Regional or national adoption Standards and other International Deliverables – Part 1: Adoption of International Standards*,
- ISO/IEC Guide 21-2:2005, *Regional or national adoption Standards and other International Deliverables – Part 2: Adoption of International deliverables other than International Standards*,
- CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2: *Common rules for standardization work:2013*,
- CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 3: *Rules for the structure and drafting of CEN/CENELEC Publications:2011*, (ISO/IEC Directives - Part 2:2011, MOD),
- BAS EN 45020:2009, *Standardizacija i srodne djelatnosti – Opći rječnik* (EN 45020:2006, IDT; ISO/IEC Guide 2:2004, IDT).

1. Područje primjene

1.1 BAS U 8.5-04 primjenjuje se pri preuzimanju međunarodnih ili evropskih standarda i drugih dokumenata u sistem bosanskohercegovačke standardizacije.

1.2 BAS U 8.5-04 utvrđuje:

- a) metode preuzimanja međunarodnih ili evropskih standarda i drugih dokumenata i označavanje međunarodnih ili evropskih standarda i drugih dokumenata koji su preuzeti u sistem bosanskohercegovačke standardizacije,
- b) stepene usklađenosti bosanskohercegovačkih standarda (u daljem tekstu: BAS standarda), s preuzetim međunarodnim ili evropskim standardima i način njihovog označavanja,
- c) način obavještanja o odstupanjima i obilježavanje odstupanja u BAS standardu, da bi se osiguralo brzo prepoznavanje bilo kojeg odstupanja u odnosu na preuzeti standard.

Ovo uputstvo namijenjeno je za upotrebu osoblju Instituta i tehničkim tijelima, a posebno predsjednicima i sekretarima tehničkih tijela, te svima koji su uključeni u izradu nacrt standarda i nacrt drugih dokumenata BAS-a dostupnih javnosti.

2. Upućivanje na druge dokumente

Odredbe dokumenata na koje ovo uputstvo upućuje važe kao odredbe ovog uputstva.

Navedena izdanja važe u vrijeme objavljivanja ovog uputstva, a kada se ono primjenjuje koriste se najnovija izdanja niže navedenih dokumenata:

- BAS U 8.5-01:2016, *Uputstvo o označavanju i registriranju dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije,*
- BAS U 8.5-02:2016, *Uputstvo o strukturi i oblikovanju bosanskohercegovačkih standarda i drugih dokumenata dostupnih javnosti,*
- BAS U 8.5-03:2016, *Uputstvo za pripremanje, donošenje i objavljivanje BAS standarda i drugih dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije,*
- BAS U 8.5-05:2016, *Uputstvo o označavanju i registriranju tijela za pripremu dokumenata bosanskohercegovačke standardizacije.*

3. Termini i definicije

3.1 standard

dokument za opću višekratnu upotrebu, donesen **konsenzusom** i odobren od priznatog tijela, koji sadrži pravila, smjernice ili karakteristike aktivnosti ili njihove rezultate i ima za cilj postizanje optimalnog stepena uređenosti u datom kontekstu

NAPOMENA Standardi se moraju temeljiti na provjerenim naučnim, tehnološkim i iskustvenim rezultatima, a cilj im je doseganje optimalnog napretka zajednice.

(BAS EN 45020:2009, definicija 3.2)

3.2 međunarodni standard

standard, dostupan javnosti, kojeg je usvojila međunarodna organizacija za standardizaciju/standarde

(BAS EN 45020:2009, definicija 3.2.1.1)

3.3

regionalni standard

standard, dostupan javnosti, kojeg je usvojila neka regionalna organizacija za standardizaciju/standarde

(BAS EN 45020:2009, definicija 3.2.1.2)

3.4

evropski standard

standard koji je prihvatio CEN/CENELEC i koji se obavezno mora implementirati kao identični nacionalni standard te se moraju povući svi njemu konfliktni nacionalni standardi

NAPOMENA Termin „harmonizirani – usklađeni standard” termin je koji se koristi u kontekstu direktiva novog pristupa „New Approach” - vidi tačku 4.2 „Guide to implementation of directives based on the New Approach and the Global Approach”, izdanje 2000.

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.5)

3.5

harmonizirani dokument (HD)

dokument o usklađivanju

CENELEC standard koji se obavezno mora primijeniti na nacionalnom nivou, barem objavljivanjem njegovog naziva i broja HD te se moraju povući svi konfliktni nacionalni standardi

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.9)

3.6

tehnički izvještaj (TR)

dokument koji sadrži podatke različitih vrsta koji su publicirani u standardima ili tehničkim specifikacijama

(ISO/IEC Directives – Part 2:2011;
CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013)

3.7

državni standard

nacionalni standard

standard, dostupan javnosti, koji je usvojilo državno tijelo za standarde

NAPOMENA Termin „državni standard” i definicija preuzeti su iz Zakona o standardizaciji BiH (Član 2., Službeni glasnik BiH broj 19/01), a ekvivalentni su terminu „nacionalni standard” koji se koristi u svim dokumentima međunarodne ili evropske standardizacije i kao takav preuzet je u BAS EN 45020:2009.

3.8

normativni dokument

dokument koji utvrđuje pravila, smjernice ili karakteristike za aktivnosti ili njihove rezultate

(BAS EN 45020:2009, tačka 3.1)

3.9

tehnička specifikacija (TS)

dokument koji je preuzet, a koji bi možda u budućnosti mogao biti predmet standarda, ali za koji se trenutno:

- ne može dobiti potrebna podrška da se odobri kao standard,
- postoji sumnja o tome je li postignut konsenzus,
- predmet se još uvijek tehnički razvija, ili
- postoji drugi razlog koji ne dozvoljava da se odmah objavi kao standard

NAPOMENA Tehnička specifikacija ne smije biti u suprotnosti s nekim postojećim standardom.

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.6)

3.10

javno dostupna specifikacija (PAS)

dokument koji je publicirao ISO/IEC kao odgovor na hitnu tržišnu potrebu, predstavljajući:

- konsenzus u organizaciji izvan ISO ili IEC, ili
- konsenzus stručnjaka u radnoj grupi

NAPOMENA 1 Javno dostupna specifikacija ne smije biti u suprotnosti s nekim postojećim standardom.

NAPOMENA 2 Dozvoljeno je postojanje više javno dostupnih specifikacija za isti predmet.

(ISO/IEC Directives - Part 2:2011, definicija 3.7)

NAPOMENA 3 U CEN/CENELEC-u ne postoje javno dostupne specifikacije.

3.11

CEN/CENELEC radni sporazum (CWA)

CEN/CENELEC sporazum pripremljen na radionici koji predstavlja konsenzus do kojeg su došli navedeni pojedinci i organizacije odgovorni za njegov sadržaj

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.10)

NAPOMENA U ISO/IEC postoji uporedivi dokument, IWA.

3.12

korekcija

uklanjanje štamparskih, jezičkih i sličnih pogrešaka iz objavljenog teksta nekog normativnog dokumenta

3.13

amandman

promjena, dodavanje ili izostavljanje određenih dijelova iz sadržaja nekog normativnog dokumenta

3.14

vodič

uputstvo

dokument koji daje pravila, orijentaciju, savjete i preporuke u vezi sa standardizacijom

3.15

preuzimanje

(međunarodnog standarda kao regionalnog ili nacionalnog standarda) objavljivanje nacionalnog **normativnog dokumenta** utemeljenog na odgovarajućem **međunarodnom standardu** ili potvrda da taj međunarodni standard ima isti status kao i nacionalni normativni dokument, s tim da se naznače sva odstupanja od tog međunarodnog standarda

NAPOMENA 1 Ponekad se termin „usvajanje” upotrebljava umjesto termina „preuzimanje”.

NAPOMENA 2 Preuzeto iz BAS EN 45020:2009, 10.1.

NAPOMENA 3 Za uvjete preuzimanja međunarodnog standarda kao regionalnog ili nacionalnog standarda vidi 4.1 i 4.2 ovog uputstva.

3.16

usklađivanje (nacionalnih standarda)

harmoniziranje (nacionalnih standarda)

sprečavanje ili eliminiranje razlika u tehničkom sadržaju standarda koji ima isto područje primjene, posebno onih razlika koje mogu izazvati barijere u trgovini

NAPOMENA Usklađivanje ovih standarda omogućava da bude ostvareno da se proizvodi, kad su proizvedeni prema nacionalnom standardu jedne zemlje, mogu smatrati usklađenim, bez modifikacija, sa standardima drugih zemalja i obrnuto.

3.17

redakcijske izmjene

(međunarodnog standarda u regionalnom ili nacionalnom standardu), dozvoljene izmjene koje ne mijenjaju tehnički sadržaj standarda.

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.7).

NAPOMENA Dozvoljene redakcijske izmjene vidi 4.2.1 b) ovog uputstva.

3.18

izmjena u načinu izražavanja

zamjena jedne riječi ili fraze u regionalnom ili nacionalnom standardu sinonimima, kako bi se odslikao jezik regije ili zemlje koja preuzima ovaj međunarodni standard, kad se preuzima međunarodni standard na jednom od službenih jezika

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.9)

3.19

struktura

(standarda) određena tačkama, podtačkama, paragrafima (stav), tabelama, slikama, dodacima

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.10)

3.20

tehničko odstupanje

(od međunarodnog standarda u regionalnom ili nacionalnom standardu) bilo koja razlika između tehničkog sadržaja međunarodnog standarda i tehničkog sadržaja regionalnog i nacionalnog standarda

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.8)

3.21

posebni nacionalni uvjet

nacionalna karakteristika ili praksa koja se ne može promijeniti čak ni u dužem periodu, npr.zbog klimatskih uvjeta, uvjeta za uzemljenje električnih uređaja

NAPOMENA Ako on utječe na usklađivanje, sastavni je dio EN standarda (i HD-a za CENELEC).

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.15)

3.22

nacionalno odstupanje

modifikacija, dopuna ili izostavljanje dijela sadržaja EN standarda (i HD-a za CENELEC) urađeno u nacionalnom standardu s istim područjem primjene kao i EN standard (i HD-a za CENELEC)

NAPOMENA Nacionalno odstupanje ne čini dio EN standarda (ni HD-a za CENELEC).

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.16)

3.23

A-odstupanje

nacionalno odstupanje od evropskog standarda (i HD za CENELEC) prouzrokovano propisima čija je izmjena u datom vremenu izvan nadležnosti nacionalnog člana CEN/CENELEC

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.17)

3.24

B-odstupanje

nacionalno odstupanje od dokumenta za usklađivanje (HD) zbog posebnih tehničkih zahtjeva koji su dozvoljeni za određeno prijelazno vrijeme

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.18)

3.25

zajednička modifikacija

zajedničko odstupanje

promjena, dopuna ili brisanje iz sadržaja izvornog dokumenta koji je odobrio CEN/CENELEC i koji je tako postao dio EN-a (i HD-a za CENELEC)

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.14)

3.26

konfliktni nacionalni standard

nacionalni standard koji se odnosi na isto područje primjene kao EN (i HD za CENELEC) koji sadrži zahtjeve suprotne zahtjevima EN-a (i HD za CENELEC)

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, definicija 2.13)

3.27

„princip uzajamnosti” („princip vice versa”)

sve što je prihvatljivo prema uvjetima međunarodnog standarda bit će prihvatljivo i prema uvjetima regionalnog ili nacionalnog standarda i obrnuto, zbog čega sve što je usklađeno s međunarodnim standardom znači da je usklađeno i s regionalnim i nacionalnim standardom

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, definicija 3.11).

4. Stepeni usklađenosti

4.1 Općenito

Da bi se odnos između BAS standarda nastalog preuzimanjem i odgovarajućeg preuzetog međunarodnog ili evropskog standarda mogao odmah ustanoviti, treba odrediti i označiti njihov stepen usklađenosti.

Određivanje stepena usklađenosti mora se provesti poređenjem od tačke do tačke i mora se obuhvatiti i područje primjene i sadržaj standarda da bi se otkrila sva odstupanja.

4.2 Osnovni stepeni usklađenosti

U skladu s ISO/IEC i CEN/CENELEC dokumentima utvrđena su tri osnovna stepena usklađenosti standarda: **identičan, modificiran i neekvivalentan.**

4.2.1 Identičan stepen usklađenosti

BAS standard je **identičan** s međunarodnim ili evropskim standardom pod slijedećim uvjetima:

- a) BAS standard je identičan u tehničkom sadržaju, strukturi i načinu izražavanja (ili je identičan prijevod), ili
- b) BAS standard je identičan u tehničkom sadržaju, mada sadrži slijedeće manje redakcijske izmjene:
  - zamjena tačke (.) zarezom (,) kao znakom za decimalno mjesto,
  - ispravka greške (npr. slovne greške) ili promjene kod označavanja stranice,
  - izostavljanje jednog ili više jezika kod višejezičnog međunarodnog ili evropskog izdanja,
  - uključivanje međunarodnih ili evropskih amandmana i tehničkih korekcija izdatih na međunarodni ili evropski standard,
  - zamjena izraza "ovaj međunarodni ili evropski standard" za „ovaj bosanskohercegovački standard",

- uključivanje u BAS standard informativnog teksta (npr. informativnih dodataka koji ne dovode do promjene odredbi međunarodnog ili evropskog standarda, ne dopunjuju ih ili ih ne brišu); primjeri informativnog teksta imaju savjetodavan karakter za korisnika, upute za obuku ili prijedlog oblika obrazaca ili izvještaja,
- brisanje uvodnog materijala međunarodnog standarda i izostavljanje naslovne strane međunarodnog standarda,¹⁾
- izmjena u načinu izražavanja, kako je definirano u 3.18.

Pod ovim je uvjetima „princip uzajamnosti” („princip *vice versa*”) zadovoljen.

NAPOMENA Promjene u slogu dokumenta (npr. u odnosu na označavanje stranica, vrstu slova i veličinu slova itd.), posebno u elektronskoj obradi, nemaju utjecaj na stepen usklađenosti.

Kada se preuzimaju međunarodni ili evropski standardi preporučuje se **identičan stepen usklađenosti** odnosno da BAS standard bude identičan s preuzetim standardom jer osigurava uklanjanje tehničkih barijera - olakšavanje trgovine i ne dovodi do neprihvatljivosti između dva regionalna ili nacionalna standarda.

4.2.2 Modificiran stepen usklađenosti

BAS standard je **modificiran** u odnosu na međunarodni standard ako sadrži dopuštena tehnička odstupanja i ako su zadovoljeni slijedeći uvjeti:

- da su ta nastala tehnička odstupanja prepoznatljiva (navedena, obilježena i objašnjena),
- da BAS standard odražava strukturu međunarodnog standarda.

NAPOMENA Dozvoljava se promjena strukture samo ako se mogu jednostavno uporediti sadržaj i struktura oba standarda.

Zbog transparentnosti i sljedivosti preporučuje se da jedan BAS standard preuzima jedan međunarodni standard. Zbog nekih okolnosti može se odlučiti da se preuzme nekoliko međunarodnih standarda jednim BAS standardom. Međutim, to je preporučljivo samo pod uvjetom da je korisniku omogućena jednostavna uporedba sadržaja, a ostvaruje se popisom koji navodi i objašnjava odstupanja.

Dozvoljene izmjene date pod b) za stepen usklađenosti identičan može da sadrži i modificirani standard.

Modificirani standard može uključiti slijedeće slučajeve:

- a) „BAS standard sadrži manje”-

u BAS standardu vrši se izbor u odnosu na međunarodni standard, sadrži manje zahtjeve, itd.,

- b) „BAS standard sadrži više u odnosu na međunarodni standard”-

u BAS standard se dodaju neki aspekti ili vrste, sadrži veće zahtjeve, uključuje dodatna ispitivanja, itd.,

- c) „BAS standard mijenja dio međunarodnog standarda”-

dio sadržaja je identičan, ali oba, i BAS i međunarodni standard, sadrže neke zahtjeve koji se razlikuju,

- d) „BAS standard dopušta alternativni izbor”-

BAS standard dopušta odredbu istog statusa koja se može koristiti kao alternativa odredbi datoj u međunarodnom standardu.

NAPOMENA BAS standard može uključiti međunarodni standard u potpunosti i može sadržavati dodatne tehničke odredbe koje nisu dio međunarodnog standarda. U ovom slučaju stepen usklađenosti u odnosu na međunarodni standard „**modificiran**” ili „**neekvivalentan**” u zavisnosti je od toga **da li su ili ne razlike jasno obilježene, a tehnička odstupanja navedena i objašnjena**, mada dio koji sadrži uključeni međunarodni standard nije bio predmet modifikacije.

¹⁾ Ne odnosi se na evropski standard.

Kada se preuzima CENELEC harmonizirani dokument HD može imati privremeno modificiran stepen usklađenosti. To je slučaj kada se mora dodati privremeno nacionalno odstupanje tehničkog karaktera (npr. B-odstupanje) zbog posebnih tehničkih zahtjeva. U tom je slučaju preuzeti harmonizirani dokument modificiran i u nacionalnom predgovoru mora se tačno navesti određeno vrijeme važenja takvog zahtjeva.

Ako kod preuzimanja evropskog standarda ima potrebe za odstupanjem od sadržaja evropskog standarda, tj. ako je potrebno uraditi A-odstupanje ili B-odstupanje, mora se od odgovarajuće organizacije za standardizaciju zatražiti odobrenje.

Odobrenje za A-odstupanje (slučaj kada nacionalni propis odstupa od EN standarda) treba zatražiti u što je moguće ranijoj fazi izrade EN standarda.

Kada su u pitanju posebni nacionalni uvjeti koji se ne mogu promijeniti čak ni u dužem periodu (npr. klimatski uvjeti), potrebno je tražiti odobrenje, ako njihovo uključivanje u EN standard nije moguće.

Modificiran stepen usklađenosti ne ispunjava „princip uzajamnosti“ („princip *vice versa*“).

4.2.3 Neekvivalentan stepen usklađenosti

BAS je standard **neekvivalentan** u odnosu na **međunarodni ili evropski standard** ako postoje izmjene u tehničkom sadržaju i strukturi, i ako te izmjene nisu jasno navedene, obilježene i objašnjene.

Ovo uključuje i slučaj kada u BAS standardu ostaje manjina međunarodnih ili evropskih odredbi po broju i važnosti.

NAPOMENA BAS standard s ovim stepenom usklađenosti ne smatra se preuzetim standardom.

5. Metode preuzimanja međunarodnih i evropskih standarda

5.1 Općenito

5.1.1 Ova tačka opisuje metode za preuzimanje međunarodnih ili evropskih standarda. Preporučene metode date su u 5.1.2.

Ako za određeni predmet nema odgovarajućeg međunarodnog ili evropskog standarda, može se preuzeti standard drugog nacionalnog tijela za standardizaciju s kojim postoji sklopljen odgovarajući ugovor.

Pridruženi ili punopravni član evropskih organizacija za standardizaciju CEN i CENELEC ima obavezu preuzimanja svih evropskih standarda tih organizacija kao nacionalnih standarda i obavezu istovremenog povlačenja postojećih konfliktnih nacionalnih standarda. Ako je preuzet evropski standard na nacionalnom nivou, onda se ne može preuzimati međunarodni standard.

NAPOMENA 1 Institut, kao pridruženi član evropskih organizacija za standardizaciju CEN i CENELEC, preuzeo je obavezu prihvatanja svih evropskih standarda tih organizacija kao BAS standarde i obavezu istovremenog povlačenja postojećih konfliktnih BAS standarda.

Pravila za preuzimanje:

1) **evropski standard** može se preuzeti na nacionalnom nivou samo sa stepenom usklađenosti **identičan** (vidi 4.2.1), odnosno preuzimaju se samo kao identični standardi u tehničkom sadržaju i strukturi i načinu izražavanja uz obavezno pridržavanje pravila datih u preporučenim metodama za preuzimanje,

2) **evropski harmonizirani dokument** može se preuzeti s **identičnim** stepenom usklađenosti, a i sa stepenom usklađenosti **modificiran**, zbog posebnih tehničkih zahtjeva sadržanih u normativnom dodatku o nacionalnom odstupanju (B-odstupanja od evropskog harmoniziranog dokumenta), dozvoljenih za jedno određeno vrijeme,

3) **međunarodni standard** smatra se preuzetim ako je nacionalni standard **identičan** (vidi 4.2.1) ili **modificiran** (vidi 4.2.2) u odnosu na međunarodni standard.

NAPOMENA 2 Procedura rada na standardima koja se slijedi pri preuzimanju standarda data je u BAS Uputstvu 4.

5.1.2 U skladu s ISO/IEC Guide 21-1:2005, i CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 3:2011, međunarodni ili evropski standardi preuzimaju se u sistem bosanskohercegovačke standardizacije slijedećim metodama:

- proglašavanja (pr),
- korica (ko),
- prijevoda (pv).

NAPOMENA Procedura rada na standardu koji se preuzima metodom prijevoda, data je u BAS U 8.5-03, Uputstvu za lektorisanje dokumenata i Uputstvu za tehničku obradu standarda.

5.1.3 Odluku o metodi preuzimanja međunarodnog ili evropskog standarda donosi Institut na osnovu prijedloga BAS/TC-a (vidi BAS U 8.5-03).

5.1.4 Ako u BAS standardu nema potrebe za tehničkim odstupanjima ili redakcijskim izmjenama, može se primijeniti bilo koja od preporučenih metoda preuzimanja.

5.1.5 Ako su u BAS standardu tehnička odstupanja i/ili redakcijske izmjene neizbježne, koristi se metoda prijevoda ili metoda korice.

5.1.6 BAS standard koji je nekom od metoda preuzeti međunarodni ili evropski standard mora da ima jasno navedene slijedeće podatke o međunarodnom ili evropskom standardu: oznaku preuzetog standarda, godinu izdanja, stepen usklađenosti i naziv na engleskom ili drugom jeziku izvornog dokumenta te izjavu o preuzimanju. Pri preuzimanju standarda metodom korica ili metodom prijevoda, podaci o preuzetom standardu i podaci o BAS standardu nalaze se na istaknutnom mjestu na koricama standarda.

5.1.7 Kad se preuzima međunarodni ili evropski standard, svi postojeći amandmani i tehničke korekcije date na međunarodni ili evropski standard moraju se preuzeti ili uključiti u BAS standard zavisno od metode preuzimanja.

NAPOMENA Međunarodne ili evropske amandmane i tehničke korekcije publicirane poslije preuzimanja međunarodnog ili evropskog standarda treba preuzeti što je moguće prije.

5.2 Metoda proglašavanja

5.2.1 Metoda proglašavanja je najjednostavnija metoda preuzimanja, jer ne zahtijeva preštampavanje teksta međunarodnog ili evropskog standarda. Primjenjuje se ako postoji potreba za primjenom određenog međunarodnog ili evropskog standarda, a nema mogućnosti ni potrebe da se u kratkom roku preuzme metodama opisanim u **5.3** i **5.4**.

5.2.2 Odlukom direktora Instituta, a na prijedlog BAS/TC-a (vidi BAS U 8.5-03), međunarodni ili evropski standard na engleskom ili drugom jeziku izvornog dokumenta dobija status BAS standarda.

5.2.3 Da je međunarodni ili evropski standard proglašavanjem dobio status BAS standarda objavljuje se u Glasniku Instituta i na web-stranici Instituta. Obavijest o proglašavanju mora da uključi slijedeće podatke:

- oznaku, godinu izdanja i naziv međunarodnog ili evropskog standarda (oznaka s godinom izdanja i stepen usklađenosti mora se dati unutar zgrade neposredno iza i kao dio naziva),
- izjavu da standard koji se preuzima ima status BAS standarda,
- oznaku i naziv BAS standarda (naziv BAS standarda ostaje nepromijenjen), i

- datum od kojeg je priznat status preuzetog standarda.

5.2.4 Obavijesti o proglašavanju pridružuje se preuzeti standard, kako bi se moglo ustanoviti da je isti preuzet u sistem bosanskohercegovačke standardizacije.

5.3 Metoda korice

5.3.1 Metoda korice podrazumijeva preuzimanje međunarodnog ili evropskog standarda (uključujući amandmane ili tehničke korekcije) i njegovo publiciranje s BAS koricama. Međunarodni ili evropski standard objavljuje s oznakom BAS standarda (vidi tačku 9) i na taj način preuzeti međunarodni ili evropski standard postaje prepoznatljiv dio bosanskohercegovačke standardizacije ako je uspostavljen identičan ili modificiran stepen usklađenosti.

5.3.2 Metoda korice pridružuje BAS koricama preuzeti međunarodni ili evropski standard na engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta s referentnim nacionalnim brojem dokumenta na svakoj stranici nacionalne implementacije.

5.3.3 Elementi BAS korica jesu:

- naslovna strana BAS standarda prema BAS UPUTSTVU 2 na koju se upisuje nacionalna izjava o preuzimanju,
- nacionalni predgovor (vidi 5.5),
- nacionalni dodaci nalaze se iza teksta preuzetog standarda (vidi BAS UPUTSTVO 2, 6.3.5). Nacionalni dodaci sadrže informacije i instrukcije koje se odnose na standard. Ako je BAS standard modificiran u odnosu na preuzeti standard, tada se modifikacije ne uključuju u tekst standarda. U ovom se slučaju u nacionalnom dodatku navedu sva tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene s objašnjenjima i upućivanjima na određene tačke, tabele, slike, itd. u preuzetom standardu.

5.3.4 Odluku o odobravanju i objavljivanju međunarodnog ili evropskog standarda metodom korice donosi direktor Instituta na prijedlog tehničkog komiteta.

5.4 Metoda prijevoda (sa ili bez preštampavanja originala)

5.4.1 Kada je BAS standard prijevod međunarodnog ili evropskog standarda, i ima oznaku BAS, tada preuzeti međunarodni ili evropski standard postaje prepoznatljiv dio bosanskohercegovačke standardizacije.

5.4.2 BAS standard koji je prijevod međunarodnog ili evropskog standarda može biti objavljen u jednojezičnom ili višejezičnom izdanju. U oba slučaja BAS standard uključuje elemente date u 5.3.3.

5.4.3 Višejezična izdanja BAS standarda sadrže tekst standarda na jednom ili više službenih jezika međunarodne ili evropske organizacije za standardizaciju i tekst standarda na jednom ili više službenih jezika u BiH. U tom slučaju tekst na jednom ili više službenih jezika u BiH nalazi se uz lijevu marginu.

5.4.4 U predgovoru BAS standarda treba se navesti informacija koji je jezik služio kao osnov pri prijevodu međunarodnog ili evropskog standarda i koji je jezik originalnog međunarodnog ili evropskog standarda mjerodavan u slučaju spora.

NAPOMENA Dokumenti se prema pravilu prevode s engleskog jezika, ako nema drukčijeg obrazloženog zahtjeva i/ili odluke.

5.4.5 Ako je BAS standard prijevod međunarodnog ili evropskog standarda i ako je označen s „identičan”, tada se usklađenost s međunarodnim ili evropskim standardom smatra usklađenošću prijevoda. „Princip uzajamnosti” jeste ispunjen.

5.4.6 Ako je BAS standard prijevod međunarodnog ili evropskog standarda i sadrži tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene urađene u odnosu na međunarodni ili evropski standard, informacija o postojećim odstupanjima mora se dati u nacionalnom predgovoru, a objašnjenje postojećih odstupanja može biti ili u

nacionalnom predgovoru ili u nacionalnom dodatku (vidi tačku 6). Stepenn usklađenosti zavisi od tehničkih odstupanja ili redakcijskih izmjena (vidi tačku 4). „Princip uzajamnosti” nije ispunjen.

5.4.7 Redoslijed izlaganja i označavanje tačaka, tabela, slika i dodataka ostaje isti kao u međunarodnom ili evropskom standardu.

Nacionalne fusnote na dnu stranice nisu dopuštene u trima službenim verzijama evropskog standarda, ali se mogu uključiti ispod teksta prijevoda na nacionalni jezik.

Referentni nacionalni broj dokumenta stavlja se na svakoj stranici nacionalne implementacije.

NAPOMENA Referentni broj dokumenta čini oznaka dokumenta uz dodavanje godine i oznake jezika izdanja. Pritom se oznaka dokumenta odvaja od godine izdanja znakom dvije tačke (:). Oznaka(e) jezika ispisuje(u) se malim slovima i smještena(e) je (su) između zagrada. Kod višejezičnih izdanja oznake jezika međusobno se odvajaju zarezom.

Slovena oznaka jezika u referentnom broju mora biti u skladu sa standardom ISO 639-1.

5.4.8 Pri prijevodu naslovne strane evropskog standarda sve obavijesti koje su date na tri službena jezika evropskog standarda ostaju nepromijenjene u oblikovanju i sadržaju, a to su: oznaka „evropskog standarda”, naziv standarda i naziv ustanove koja je izdala standard. Prijevod navedenih obavijesti na jednom ili više službenih jezika u Bosni i Hercegovini mora biti smješten iznad obavijesti na službenim jezicima evropskog standarda.

NAPOMENA Zemlje članice CEN/CENELEC moraju biti navedene abecednim redom jezika na koji se prevodi.

5.4.9 Ako je BAS standard prijevod evropskog standarda nastao preuzimanjem međunarodnog standarda ili drugog dokumenta s mogućim zajedničkim modifikacijama i evropskim dodacima, članice CEN/CENELEC moraju objaviti sređeni tekst evropskog standarda na svom jeziku poštujući slijedeća pravila:

- za naslovnu stranu (vidi 5.4.8),
- na drugoj strani je predgovor evropskog standarda s datumom implementiranja evropskog standarda,
- na trećoj strani: sadržaj, ako postoji, (izmijenjen na odgovarajući način), zatim tekst međunarodnog standarda (može bez međunarodnog predgovora),
- u tekst evropskog standarda moraju se unijeti zajedničke modifikacije, ako ih ima, umjesto teksta međunarodnog standarda. Ta zajednička modifikacija mora se označiti vertikalnom linijom na lijevoj margini uz tekst.

Nacionalni standard može zatim uključiti nacionalni informativni dodatak u kojem se ponavljaju izmijenjeni dijelovi izvornog teksta međunarodnog standarda.

5.4.10 Pri prijevodu standarda koristiti prijevode za glagolske oblike - upotrebu modalnih glagola (vidi dodatak A) .

Dodatak A daje, u prvoj koloni u svakoj tabeli, glagolski oblik koji se mora upotrebljavati za izražavanje pojedine vrste odredbi. Ekvivalentni izrazi dati u drugoj koloni upotrebljavaju se samo u izuzetnim slučajevima kada se oblik dat u prvoj koloni ne može upotrebljavati iz jezičkih razloga.

5.4.11 Odluku o odobravanju i objavljivanju međunarodnih ili evropskih standarda metodom prijevoda donosi direktor Instituta na prijedlog BAS/TC-a.

5.5 Nacionalni predgovor

5.5.1 Nacionalni predgovor daje se u cilju lakšeg uvođenja međunarodnog ili evropskog standarda u sistem bosanskohercegovačke standardizacije. Nacionalni je predgovor na jednom od službenih jezika/službenim jezicima u Bosni i Hercegovina (bs-bosanski, hr-hrvatski i sr-srpski, vidi ISO 639-1), a prethodi mu naslov „Nacionalni predgovor” i sadrži slijedeće osnovne informacije :

- oznaka, godina izdanja i naziv BAS standarda,

- ko je donio Odluku i broj i datum Odluke kojom je BAS standard odobren,
- stepen usklađenosti s izvornim standardom (EN; ISO; IEC),
- oznaka, godina izdanja i naziv izvornog standarda na engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta,
- izjava da međunarodni ili evropski standard ima status BAS standarda,
- podaci o povlačenju jednog ili više BAS standarda objavljivanjem novog BAS standarda ,
- radno tijelo Instituta koje je pripremio BAS standard (npr. tehnički komitet: oznaku i naziv),
- informacija o tome da je standard nastao prevođenjem međunarodnog ili evropskog standarda i o jeziku koji je služio kao osnov pri prijevodu,
- u slučaju spora, koji je jezik mjerodavan,
- informacije o citiranim standardima i drugim dokumentima u kojim se daje lista samo onih nacionalnih dokumenata identičnih stranim dokumentima citiranim u tački „*Normativne reference*” ili, ako je ta tačka izostavljena, sa stranim normativnim dokumentima citiranim u tekstu standarda. Za datirane reference daje se veza nacionalnog dokumenta s citiranim izdanjem stranog dokumenta. Za nedatirane reference daje se veza s važećim izdanjem stranog dokumenta u trenutku objavljivanja nacionalnog dokumenta koji se na njega poziva,
- informacija o povezanim BAS standardima gdje se daje lista, npr., BAS standarda koji se navode u bibliografiji, a istodobno je usvojena kao BAS. Za datirane reference daje se veza nacionalnog dokumenta s citiranim izdanjem stranog dokumenta. Za nedatirane reference daje se veza s važećim izdanjem stranog dokumenta u trenutku objavljivanja nacionalnog dokumenta koji se na njega poziva,
- podaci o učešću u razvoju međunarodnog standarda, ako je takvog učešća bilo,
- objašnjenja uz tekst standarda (npr. ako nekim varijantama iz međunarodnog ili evropskog standarda treba dati prednost),
- podaci o redakcijskim izmjenama i tehničkim odstupanjima, ako ih ima, s upućivanjem gdje su navedena i objašnjena, i kako su obilježena kada se koristi metoda prijevoda (vidi tačku 6),
- obavještenje o nacionalnom dodatku,
- korisne upute za primjenu preuzetog međunarodnog ili evropskog standarda.

5.6 Nacionalni dodaci

Kada preuzimamo međunarodne ili evropske standarde dozvoljeni su nacionalni dodaci koji mogu biti informativni (npr. popis A-odstupanja, redakcijske izmjene...) ili normativni (npr. B-odstupanja). Koriste se za davanje obavještenja o nacionalnim uvjetima, tj. za potpuni popis odstupanja (posebni nacionalni uvjeti, zahtjevi u nacionalnim propisima, redakcijske izmjene i tehnička odstupanja) zajedno s njihovim obrazloženjem. Napomena o postojanju nacionalnih dodataka daje se u nacionalnom sadržaju ili nacionalnom predgovoru.

6. Uključivanje i obilježavanje tehničkih odstupanja i redakcijskih izmjena u BAS standardu

6.1 Kad se međunarodni standard preuzima metodom prijevoda s određenim tehničkim odstupanjima ili redakcijskim izmjenama, iste treba uključiti u tekst BAS standarda. Odstupanja se moraju jasno istaknuti obilježavanjem jednom vertikalnom linijom (l) na lijevoj margini uz tekst, kako bi se moglo vidjeti da taj dio teksta nije tekst međunarodnog standarda.

6.2 Informacija da su u BAS standardu urađena tehnička odstupanja ili redakcijske izmjene daje se u nacionalnom predgovoru (vidi 5.5.1). Popis urađenih tehničkih odstupanja ili redakcijskih izmjena s navodima, objašnjenjima i upućivanjima na određene tačke, tabele, slike, itd. u međunarodnom standardu može biti:

- a) u nacionalnom predgovoru za mali broj nastalih tehničkih odstupanja i/ili redakcijskih izmjena,

- b) ili u posebnom nacionalnom dodatku iza teksta BAS standarda, i to normativna u normativnom dodatku, a informativna u informativnom dodatku.

7. Uključivanje i obilježavanje međunarodnih i evropskih amandmana i tehničkih korekcija u BAS standard

7.1 Kad se preuzima međunarodni ili evropski standard, moraju se preuzeti svi postojeći amandmani i/ili tehničke korekcije date na taj standard. Zavisno od metode preuzimanja, oni se mogu proglasiti ili uključiti u tekst standarda ili dati kao normativni dodatak na kraju dokumenta.

7.2 Kad se amandmani i tehničke korekcije na međunarodni ili evropski standard uključuju u tekst BAS standarda, izmijenjeni tekst treba da se obilježi duplom vertikalnom linijom (||) na lijevoj margini da bi se razlikovao od nacionalnih odstupanja (vidi 6.1).

7.3 Informacija da su amandman ili tehnička korekcija uključeni u preuzeti standard daje se u tabeli koja je na poleđini naslovne strane BAS standarda, u nacionalnom predgovoru i na naslovnoj strani evropskog standarda.

7.4 Pri uključivanju međunarodnih ili evropskih amandmana u tekst BAS standarda, brojevi i naslovi svake tačke, slike, tabele itd. koji se brišu amandmanom trebaju biti zadržani dodavanjem slijedećeg teksta u zagradi :

„(brisano amandmanom)”.

Ovaj se tekst uključuje na isti način i u sadržaj.

Predgovor amandmana treba biti uključen naslovom „Predgovor amandmana (broj)”, poslije predgovora standarda na koji je dat amandman.

8. Upućivanje na međunarodne i evropske standarde i druge normative dokumente u BAS standardu

8.1 Ako preuzeti međunarodni ili evropski standard upućuje na međunarodne ili evropske standarde i druge normative dokumente, upućivanja treba da ostanu nepromijenjena unutar teksta, bez obzira na validnost u bosanskohercegovačkoj standardizaciji ili na njihov status kao BAS standard. Da bi se osigurala **identičnost** i validnost standarda koji se preuzima, tehnički komitet odgovoran za BAS standard treba preispitati sve navedene standarde (ISO; IEC; EN) na koje se upućuje i njima odgovarajuće BAS standarde.

NAPOMENA 1 Ove preporuke ne odnose se na upućivanja data samo za informaciju, mada se mogu primijeniti.

NAPOMENA 2 Nazivi ISO/IEC/EN standarda ili drugih normativnih dokumenata na koje se upućuje unutar teksta standarda ne prevode se (ostaju na engleskom jeziku).

8.2 U slučaju kad se u BAS standardu umjesto na međunarodni ili evropski standard upućuje na standard ili drugi dokument koji nije identičan međunarodnom ili evropskom standardu, smatra se da taj BAS standard (s kojeg se upućuje) sadrži tehničko odstupanje i zbog toga je njegov stepen usklađenosti „**modificiran**”.

8.3 Kad su standardi ili drugi normativni dokumenti na koje se upućuje u međunarodnom ili evropskom standardu zamijenjeni ili preuzeti, informacija se može dati u nacionalnom dodatku navođenjem oznake, godine izdanja i naziva BAS standarda te oznake, godine izdanja međunarodnog ili evropskog standarda i stepena usklađenosti.

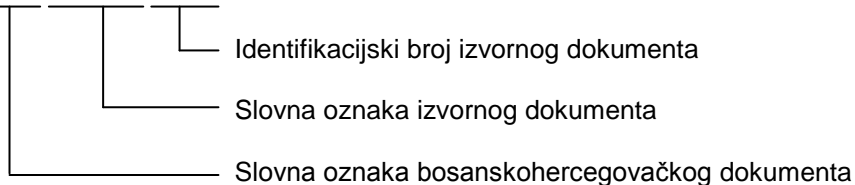
9. Označavanje i datiranje BAS standarda koji su preuzeti međunarodni ili evropski standardi

9.1 Označavanje

Da je BAS standard preuzeti međunarodni ili evropski standard (vidi 4.2.1 i 4.2.2) treba da je korisniku uočljivo iz oznake dokumenta, bez provjere njegova sadržaja.

Oznaka BAS standarda, koji je nastao preuzimanjem, kombinacija je oznake utvrđene za bosanskohercegovačke standarde (vidi BAS U 8.5-01) i oznake izvornog dokumenta (primjenjuje se „jednoredno označavanje”).

BAS XX XXX YYYY

gdje je:

BA - slovna oznaka za Bosnu i Hercegovinu, prema ISO 3166-1,

S - oznaka za standard,

XX XXX - slovna oznaka izvornog dokumenta; (ISO, IEC i EN), ili njihova kombinacija i HD za CENELEC dokument,

YYYY – identifikacijski broj izvornog dokumenta.

9.2 Datiranje

Standard treba datirati zbog transparentnosti preuzimanja i ciklusa revizije standarda.

Datiranje se obavlja tako da se oznaci BAS standarda doda godina izdanja, odnosno datum preuzimanja međunarodnog ili evropskog standarda u sistem bosanskohercegovačke standardizacije.

BAS XX XXX YYYY:godina izdanja bosanskohercegovačkog standarda

Informacija o datumu izdanja međunarodnog ili evropskog standarda mora se dati što je moguće bliže oznaci BAS standarda, npr. na naslovnoj strani.

9.3 Primjeri za označavanje i datiranje

9.3.1 Za naslovnu stranu standarda koristi se oblik oznake (vidi BAS U 8.5-02)

BAS
XX XXX YYYY
mjesec, godina izdanja.

9.3.2 U svim ostalim slučajevima koristi se oblik:

BAS XX XXX YYYY:godina izdanja bosanskohercegovačkog standarda.

10. Označavanje stepena usklađenosti

10.1 Općenito

Za označavanje stepena usklađenosti između nacionalnog i međunarodnog ili evropskog standarda može se koristiti naziv stepena usklađenosti ili skraćenica, vidi tabelu 1.

Tabela 1 - Stepeni usklađenosti i njihove skraćenice

Stepen usklađenosti	O p i s	Skraćenica
identičan	<p>Nacionalni je standard identičan međunarodnom ili evropskom standardu ako je:</p> <p>a) nacionalni standard identičan u tehničkom sadržaju, strukturi i načinu izlaganja, ili</p> <p>b) nacionalni standard identičan u tehničkom sadržaju, premda može da sadrži minimalne redakcijske izmjene date u 4.2.1 b).</p> <p>„Princip uzajamnosti” jeste ispunjen.</p>	IDT
modificiran	<p>Nacionalni je standard modificiran u odnosu na međunarodni standard pod slijedećim uvjetima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – da su nastala tehnička odstupanja prepoznatljiva (navedena, obilježena i objašnjena), – da nacionalni standard odražava strukturu međunarodnog standarda. <p>NAPOMENA 1 Dozvoljava se promjena strukture samo ako se mogu jednostavno uporediti sadržaj i struktura oba standarda. Modificirani standard, također, može da uključuje izmjene dozvoljene pod identičnom usklađenošću.</p> <p>NAPOMENA 2 Za evropski standard vidi 5.1.1</p> <p>„Princip uzajamnosti” nije ispunjen.</p>	MOD
neekvivalentan	<p>Nacionalni je standard neekvivalentan međunarodnom ili evropskom standardu ako postoje izmjene u tehničkom sadržaju i strukturi, i ako te izmjene nisu jasno navedene, obilježene i objašnjene.</p> <p>Usklađenost između nacionalnog i međunarodnog standarda nije jasno vidljiva.</p> <p>NAPOMENA Ovaj stepen usklađenosti ne podrazumijeva preuzimanje.</p>	NEQ

10.2 Označavanje stepena usklađenosti BAS standarda

U skladu s tabelom 1, stepen usklađenosti BAS standarda i preuzetog međunarodnog ili evropskog standarda označava se skraćenicom koju treba navesti u zagradi s oznakom i godinom izdanja međunarodnog ili evropskog standarda, a iza oznake, godine izdanja i naziva BAS standarda.

BAS XX XXX YYYY: godina izdanja bosanskohercegovačkog standarda, naziv BAS standarda (XX XXX YYYY: godina izdanja međunarodnog/evropskog standarda, skraćunica za stepen usklađenosti)

PRIMJER 1

BAS EN ISO 50001:2015, *Sistemi energetskeg upravljanja – Zahtjevi sa uputstvom za korišćenje*
(EN ISO 50001:2011, IDT; ISO 50001:2011, IDT)

Ako se naziv BAS standarda, koji je rezultat prijevoda, zbog konzistentnosti s postojećim BAS standardima razlikuje od naziva preuzetog međunarodnog ili evropskog standarda, tada treba dopisati u zagradi, pored oznake i godine izdanja, i naziv međunarodnog ili evropskog standarda na engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta.

10.3 Označavanje stepena usklađenosti BAS standarda u pregledima, katalogima, bazama podataka i slično

Da bi usklađenost preuzetog standarda bila uočljiva i jasna u pregledima, katalogima, bazama podataka i slično, potrebno je uz oznaku BAS standarda dodati godinu izdanja, redni broj izdanja, oznaku metode preuzimanja, oznaku jezika BAS standarda, naziv BAS standarda na jednom od službenih jezika/službenim jezicima u Bosni i Hercegovina i engleskom jeziku ili drugom jeziku izvornog dokumenta, oznaku i godinu izdanja međunarodnog ili evropskog standarda i stepen usklađenosti s međunarodnim ili evropskim standardom na slijedeći način:

BAS XX XXX YYYY: godina izdanja (broj izd.) (metoda preuzimanja) (jezik) (broj strana)

Naziv na jednom od službenih jezika/na službenim jezicima u Bosni i Hercegovina (XX XXX YYYY: godina izdanja, skraćunica za stepen usklađenosti)

Naziv na jeziku izvornog dokumenta (NN NNN: godina izdanja, skraćunica za stepen usklađenosti)

PRIMJER 1

BAS EN 1594:2004 (1. izd.) (ko) (bs, en) (100 str.)

Sistemi snabdijevanja gasom - Cjevovodi sa maksimalnim radnim pritiskom iznad 16 bar - Funkcionalni zahtjevi (EN 1594:2000, IDT)

Gas supply systems - Pipelines for maximum operating pressure over 16 bar - Functional requirements (EN 1594:2000, IDT)

PRIMJER 2

BAS EN 12899-1:2013 (3. izd.) (pv) (bs) (hr) (sr)¹⁾ (59 str.)

Fiksni, vertikalni saobraćajni znakovi na putevima - Dio 1: Fiksni znakovi (EN 12899-1:2007, IDT)

Fixed, vertical road traffic signs - Part 1: Fixed signs (EN 12899-1:2007, IDT)

¹⁾ Svaka verzija je posebno publicirana.

11. Preuzimanje drugih dokumenata međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju

11.1 Kako bi zadovoljile različite zahtjeve i potrebe svojih partnera i korisnika standarda, međunarodne i evropske organizacije za standardizaciju pripremaju i objavljuju i druge dokumente (TS - tehničke specifikacije, Guide - vodiče, TR - tehničke izvještaje, CR - izvještaje komiteta, itd).

11.2 BAS tehnički komiteti mogu predložiti preuzimanje navedenih dokumenata koji nisu standardi.

11.3 Međunarodni ili evropski dokumenti koji nisu standardi preuzimaju se kao BAS dokumenti iste vrste, tj. kao dokumenti koji nisu standardi.

11.4 Preuzimanje drugih međunarodnih ili evropskih dokumenata obavlja se na isti način kao preuzimanje međunarodnih ili evropskih standarda.

Označavanje je tako preuzetih dokumenata identično kao za standarde (vidi tačke 9 i 10) .

Odluku o preuzimanju dokumenata međunarodnih i evropskih organizacija donosi direktor Instituta na osnovu prijedloga odgovarajućeg BAS/TC-a (vidi BAS U 8.5-03).

12. Završne odredbe

12.1. Prestanak važenja ranijeg uputstva

Stupanjem na snagu ovog uputstva prestaje da važi BAS UPUTSTVO 5 iz 2009. godine.

12.2. Stupanje na snagu

Ovo Uputstvo stupa na snagu danom donošenja, a primjenjivaće se od 14.03.2016. godine.

Direktor

Aleksandar Cincar

Tabela A.1 - Zahtjev

Glagolski oblik	Ekvivalentni izrazi za upotrebu u izuzetnim slučajevima (vidi tačku 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
mora	traži se... zahtijeva se da... ima da... dozvoljeno je samo... neophodno je da...	shall	is to is required to it is required that has to only ... is permitted it is necessary	doit	est à il faut que est tenu de seul est permis n'est ... que il est nécessaire de	muss	ist zu ist erforderlich es ist erforderlich, daß hat zu lediglich ... zulässig es ist notwendig
ne smije	nije dozvoljeno [prihvatljivo] [dopušteno] ne dozvoljava se... zabranjeno je... ne smije se da...	shall not	is not allowed [permitted] [acceptable] [permissible] is required to be not is required that... be not is not to be	ne doit pas	il n'est pas admis il est interdit de n'est pas il faut éviter de il ne faut pas est tenu de s'abstenir de	darf nicht	es ist nicht zulässig [erlaubt] [gestattet] es ist unzulässig es ist nicht zu es hat nicht zu
<p>U engleskom se jeziku ne smije upotrebljavati „must” kao alternativa za „shall”. (Time će se izbjeći zabuna između zahtjeva standarda i propisanih zakonskih obaveza.)</p> <p>U engleskom se jeziku ne smije upotrebljavati „may not” („ne može”) umjesto „shall not” („ne smije”) za izražavanje zabrane.</p> <p>Za izražavanje direktnih instrukcija, na primjer instrukcije koje se odnose na korake koje treba poduzeti u metodi ispitivanja, u engleskom je jeziku prikladnije upotrebljavati imperativ (npr. „Uključite magnetofon.”, <i>engl.</i> „Switch on the recorder.”)</p>							

Glagolski oblici prikazani u Tabeli A.1 moraju se upotrebljavati da se naznače zahtjevi koji se moraju strogo poštovati da bi se postigla usklađenost sa dokumentom i nisu dopuštena nikakva odstupanje od njih.

Tabela A.2 - Preporuka

Glagolski oblik	Ekvivalentni izrazi za upotrebu u izuzetnim slučajevima (vidi tačku 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
treba	preporučuje se da... trebalo bi...	should	it is recommended that ought to	il convient de	il est recommandé de il est recommandé de	solite	es wird empfohlen, daß ... ist in der Regel...
ne treba	ne preporučuje se da... ne bi trebalo...	should not	it is not recommended that ought not to	il convient de ne pas	ne pas il n'y a généralement pas lieu	solite nicht	wird nicht empfohlen sollte vermieden werden
U francuskom se ne smije u ovome smislu upotrebljavati „devrait“.							

Glagolski se oblici prikazani u tabeli A.2 moraju upotrebljavati da se naznači da se između nekoliko mogućnosti preporučuje jedna kao posebno pogodna, bez spominjanja ili isključivanja drugih, ili da se neki način rada preporučuje, ali se obavezno ne zahtijeva, ili da se nekoj mogućnosti ili načinu rada daje manja važnost (ne preporučuje se), ali ne zabranjuje se.

Tabela A.3 – Dopuštenje

Glagolski oblik	Ekvivalentni izrazi za upotrebu u izuzetnim slučajevima (vidi tačku 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
smije	dopušteno je dozvoljava se dopustivo je	may	is permitted is allowed is permissible	peut	il est admis de il est permis de	darf	ist zugelassen ist zulässig ... auch...
ne mora	ne zahtijeva se da... nije neophodno...	need not	it is not required that no ... is required	peut ne pas etre	il n'est pas nécessaire de il est inutile de	braucht nicht	ist nicht erforderlich keine... nötig

U engleskom se jeziku u ovome smislu ne smije upotrebljavati „can“ („može“) umjesto „may“ („smije“).

U engleskom se jeziku u ovome smislu ne smije upotrebljavati „possible“ („moguće“) i „impossible“ („nemoguće“).

NAPOMENA 1: „May“ znači dozvoljavanje izraženo u dokumentu, dok se „can“ odnosi na sposobnost korisnika dokumenata ili na mogućnosti koje mu se daju.

NAPOMENA 2: Francuski glagol „pouvoir“ može označavati i dopuštenje i mogućnost. Zbog jasnoće je preporučljiva upotreba drugih izraza ako postoji opasnost od nesporazuma.

Glagolski se oblici prikazani u Tabeli A.3 moraju upotrebljavati da se naznači načini radnje dopušteni u okvirima određenog dokumenta.

Tabela A.4 - Mogućnost i sposobnost

Glagolski oblik	Ekvivalentni izrazi za upotrebu u i izuzetnim slučajevima (vidi tačku 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes our utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
može	biti sposoban da (za)...	can	be able to	peut	est susceptible de est capable de est apte à se prête à est en mesure de il est possible de	kann	vermag es ist möglich, daß läßt sich ...; in der Lage (sein) zu...
ne može	ne biti sposoban da (za)...	cannot	be unable to	ne peut pas	n'est pas susceptible de n'est pas capable de ne se prête pas à n'est pas en mesure de il n'est pas possible de	solite nicht	vermag nicht es ist nicht möglich, daß ... läßt sich nicht...
NAPOMENA: Vidi napomenu 1 i 2 uz tabeli A.3.							

Glagolski se oblici prikazani u tabeli A.4 upotrebljavaju se a iskazivanje bilo materijalne, fizičke ili uzročne mogućnosti i sposobnosti.

